

УДК 630* (092)

Василь Мазепа – учений-лісівник, еколог і педагог (з нагоди 60-річчя від дня народження)

Г. Т. Криницький, Ю. М. Дебринюк, В. В. Лавний

Василь Григорович Мазепа – дійсний член Лісівничої академії наук України, професор, доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри лісівництва Національного лісотехнічного університету України, відомий в Україні вчений-лісівник і педагог. Впроваджує у лісівничу науку сучасні методи досліджень, які стосуються вивчення впливу антропогенних чинників та глобальної зміни клімату на лісостани, вивчення стану та продуктивності гірських лісів Українських Карпат та рівнинних лісів України. Опрацював принципи лісокористування та локальну систему ведення лісового господарства у пошкоджених аеротехногенним впливом соснових лісостанах. Творчий доробок В. Г. Мазепи становить понад 170 наукових і навчально-методичних праць, серед яких у співавторстві два навчальні підручники та два термінологічні словники.

Мазепа Василь Григорович народився 18 грудня 1957 р. у с. Нивиці Радеківського району Львівської області. Після закінчення Лопатинської середньої школи у 1975 р. вступив на лісогосподарський факультет Львівського лісотехнічного інституту (тепер – Національний лісотехнічний університет України) та здобув кваліфікацію інженера лісового господарства. Після закінчення з відзнакою Львівського лісотехнічного інституту в 1980 р. був направлений на Поліську агролісомеліоративну дослідну станцію УкрНДІЛГА (м. Житомир), де працював по 1990 р. на посадах молодшого та старшого наукового співробітника. З перших днів трудової діяльності був задіяний до виконання екологічної тематики станції за темою «Розробити наукові основи зниження втрат, завданих лісовим насадженням промисловими викидами і господарські заходи щодо підвищення стійкості біоценозів у осередках ураження» (керівник теми – д.с.-г.н., проф. Пастернак П. С.).

За результатами вивчення газостійкості забруднених лісових насаджень, особливостей ведення в них лісового господарства і створення санітарно-захисних насаджень у зеленій зоні Рівненського виробничого об'єднання «Азот» підготував кандидатську дисертацію «Стійкість лісових насаджень Українського Полісся до промислових викидів в атмосферу», яку захистив у 1986 р. в Українському науково-дослідному інституті лісового господарства та агролісомеліорації імені Г.М. Висоцького (м. Харків).

З 1987 р. В.Г. Мазепа займає посаду старшого наукового співробітника Поліської АЛДС та продовжує роботу з екологічної тематики станції. У 1986 - 1989 рр. працює за темою «Розробити наукові основи й комплекс заходів з підвищення стійкості насаджень до промислового забруднення», у 1989-1990 рр. – за темою «Розробити основи ведення господарства в насадженнях, що зазнали техногенного ураження» (керівник тем – д.с.-г.н., проф. Пастернак П. С.), у 1990 р. – за темою «Розробити попередні нормативи гранично-допустимих концентрацій токсичних речовин для основних лісотвірних порід» (керівник теми – к.с.-г.н.

В. П. Ворон). На Поліській АЛДС він вивчав газостійкість багатьох деревних і чагарникових порід до сірчаного ангідриду, а також можливість підвищення газостійкості лісових насаджень шляхом покращення агротехніки і технічних заходів щодо їх вирощування, зокрема шляхом проведення рубок догляду та внесення добрив. У 1987 р. на підставі досліджень спільно з науковцями УкрНДІЛГА було розроблено «Рекомендації з підвищення стійкості зелених насаджень до техногенного забруднення атмосфери викидами аміаку, сірчаного ангідриду, окислів азоту в умовах лісової й лісостепової зон УРСР».

У 1991 р. В.Г. Мазепу переведено на роботу у Львівський лісотехнічний інститут, де він займає посади завідувача відділом дендрології новоствореного Ботанічного саду, заступника директора з

наукової роботи та директора ботанічного саду. Вчений здійснює керівництво та виконує науково-дослідні роботи за тематикою ботсаду: «Розробка морфо-фізіологічних показників стійкості рослин в умовах міського середовища, вивчення закономірностей формування міських культурфітоценозів» та «Вивчення стану листяних насаджень Клеванського ДЛГ та розробка рекомендацій щодо озеленення території РВО «Азот»». У 1991 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «Лісознавство і лісівництво; лісові пожежі і боротьба з ними».

З 1994 р. В.Г. Мазепу переведено на посаду вченого секретаря Вченої ради університету та за сумісництвом – на посаду доцента кафедри лісівництва Українського державного лісотехнічного університету. У 2003 р. він вступає до стаціонарної докторантури, після закінчення якої працює на посаді доцента кафедри лісівництва. У цей період продовжує дослідження трансформації лісових екосистем Західного і Малого Полісся під впливом аеротехногенного забруднення. У результаті досліджень було з'ясовано лісівничо-екологічні особливості формування соснових і дубових лісостанів в умовах атмосферного забруднення, життєвість, основні екологічні чинники, лісотипологічні особливості динаміки радіального приросту деревостанів, плодonoшення та природне насінне поновлення. Вивчено вплив рубок формування та оздоровлення лісів, а також мінеральних добрив на життєвість та ріст соснових деревостанів різного ступеня пошкодження. Опрацьовано принципи лісокористування та локальну систему ведення лісового господарства у пошкоджених аеротехногенним впливом соснових лісостанах. На основі проведених досліджень В.Г. Мазепа підготував докторську дисертацію за спеціальністю 06.03.03 – лісознавство і лісівництво на тему: «Лісові насадження Західного і Малого Полісся в умовах аеротехногенного забруднення та особливості ведення господарства в них», яку було захищено у 2011 р. у Національному лісотехнічному університеті України.

З 2013 р. В.Г. Мазепу переведено на посаду професора кафедри лісівництва НЛТУ України, а у 2014 р. йому присвоєно вчене звання професора. Викладацьку роботу професор В.Г. Мазепа здійснює за спеціальністю «Лісове господарство». Він на високому науково-методичному рівні читає лекції і проводить практичні заняття з дисциплін: «Лісівництво», «Регіональне лісівництво», «Лісова типологія» та «Методологія лісівничої науки» (для аспірантів). Здійснює керівництво дипломними випускними роботами ОКР бакалавра та магістра зі спеціальності «Лісове господарство».

Наукова діяльність професора В.Г. Мазепи зосереджена в галузі лісознавства і лісівництва, зокрема – екології лісу та впливу забруднення довкілля на лісові екосистеми, вивчення впливу антропогенних чинників та глобальної зміни клімату на лісостани, вивчення стану та продуктивності гірських лісів Українських Карпат. Керує науковими робо-

тами студентів. Був керівником групи студентів та брав участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді зі спеціальності «Лісове господарство» (2017 р., м. Житомир), де команда ННІ ЛСПГ (м. Львів) посіла друге місце серед 10 вищих начальних закладів України. Бере участь у виконанні міжнародного проекту SURGE і виступає з доповідями на закордонних семінарах та науково-практичних конференціях. Проходив стажування в Альбрехт-Людвігс університеті м. Фрайбург (Німеччина), 02.05-09.05.2016 р., тема: «Наближене до природи лісівництво».

Професор В.Г. Мазепа опублікував понад 170 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі понад 20 навчально-методичних праць, які використовують у навчальному процесі, серед них – підручник, навчальний посібник, конспект лекцій, термінологічний словник з лісівництва, лісотехнічний термінологічний словник, типові навчальні програми з дисциплін лісівництво та регіональне лісівництво, 15 методичних вказівок. Здійснює керівництво аспірантурою з 2003 р. за спеціальністю 06.03.03 – лісознавство і лісівництво. За наукового керівництва професора В.Г. Мазепи аспіранти Новак А.А. та Шишканинець І.Ф. захистили кандидатські дисертації та здобули науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

Професор В.Г. Мазепа активно працює у спеціалізованих вчених радах: з 2012 р. по грудень 2016 р. – вчений секретар спецради НЛТУ України (Д 35.072.02) із захисту докторських та кандидатських дисертацій зі спеціальностей: 06.03.01, 06.03.02, 06.03.03; з 2016 р. – член спецради в УкрНДЛГА (К 64. 828.01) із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей 06.03.01 та 06.03.03.

Професор В.Г. Мазепа постійно вдосконалює свій науково-методичний рівень, регулярно бере участь у наукових конференціях з проблем лісового господарства в Україні. Активно поєднує наукову та навчально-методичну роботу з громадською діяльністю. Член-кореспондент Лісівничої академії наук України з 1998 р. та дійсний член ЛАНУ з квітня 2014 р. Він впродовж трьох років (2010-2012) очолював методичну раду лісогосподарського факультету, а на цей час є членом вченої ради Навчально-наукового інституту лісового та садово-паркового господарства, головою секції лісівництва кафедри лісівництва. Член науково-технічної ради в НПП «Зачарований край» (Закарпатська обл.) та НПП «Мале Полісся» (Хмельницька обл.). Експерт МОН України з акредитації ВНЗ зі спеціальності 205 «Лісове господарство».

Професор В.Г. Мазепа активно працює в робочих групах з підготовки матеріалів для ліцензування та акредитації освітньої діяльності у сфері вищої освіти зі спеціальності 205 (ОКР магістр) та 205 (освітньо-наукового ступеня доктор філософії). Зокрема, він підготував освітньо-професійну та освітньо-наукову програми для другого і третього рівнів вищої освіти за спеціальністю 205 «Лісове господарство».

Серед значної кількості наукових та навчально-методичних праць ювіляра можна виокремити такі:

Бондаренко В. Д., Хоєцький П. Б., Мазепа В. Г. Мисливська кінологія: підручник. – Львів: Афіша, 2002. – 160 с.

Мазепа В. Г. Регіональне лісівництво. Конспект лекцій. – Львів: РВВ УкрДЛТУ, 2005. – 91 с.

Бондаренко В. Д., Делеган І. В., Мазепа В. Г. Мисливські трофеї: навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1996. – 104 с.

Мазепа В. Г., Тереля І. П., Коляджин І. Ф. Продуктивність ялицевих деревостанів басейну річки Бистриця Солотвинська (Передкарпаття) // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.3. – С. 21-26.

Мазепа В. Г., Шишканинець І. Ф. Особливості формування радіального приросту букових деревостанів Стрийсько-Міжгірської Верховини // Наукові праці Лісівничої академії наук України: збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 12. – С. 79-85.

Мазепа В. Г., Криницька О. Г. Тенденції зміни екологічних факторів у відтворених природним шляхом лісостанах Львівського Розточчя // Наукові праці Лісівничої академії наук України: збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 11. – С. 86-91.

Мазепа В. Г. Ведення лесного господарства в умовах атмосферного забруднення // Materialele Simpozionului International: Dezvoltarea durabila a sectorului forestier – noi obiective si prioritati. – Chisinau, 17-19 noiembrie 2011. – S. 71-76.

Мазепа В. Г. Стан соснових насаджень Малоого Полісся в зоні впливу Добротвірської ТЕС // Лісівництво і агролісомеліорація. – Харків, 2008. – Вип. 112. – С. 8-12.

Мазепа В. Г. Вплив техногенного забруднення атмосфери на репродуктивні особливості сосни звичайної // Укр. ботан. журнал. – 1995. – Т. 52. – № 5. – С. 654-658.

Мазепа В. Г. Діагностика стану та особливості формування соснових деревостанів за умов техногенного забруднення довкілля // Наук. вісник УкрДЛТУ. – 1999. – Вип. 9.12. – С. 17-21.

За вагомий науковий доробок та значний особистий внесок у підготовку фахівців лісового господарства, науково-методичну роботу його нагороджено Почесною грамотою Міністерства освіти України, Почесною грамотою Львівської обласної державної адміністрації, Почесною грамотою Національного лісотехнічного університету України, нагрудним знаком «Відмінник освіти».

З нагоди 60-літнього ювілею зичимо нашому колезі Василю Григоровичу Мазепі доброго здоров'я та подальших творчих успіхів на освітянській і науковій ниві на славу України.

Василий Мазепа – учений-лесовод, эколог и педагог (к 60-летию со дня рождения)

Г. Т. Криницький, Ю. М. Дебринюк, В. В. Лавный

Василий Григорьевич Мазепа – действительный член Лесной академии наук Украины, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, профессор кафедры лесоводства Национального лесотехнического университета Украины, известный в Украине ученый-лесовод и педагог. Занимается внедрением в лесоводческую науку современных методов исследования, касающихся изучения влияния антропогенных факторов и глобальных изменений климата на лес, изучения состояния и продуктивности горных лесов Украинских Карпат и равнинных лесов Украины. Разработал принципы лесопользования и локальную систему ведения лесного хозяйства в поврежденных аэротехногенным воздействием сосновых насаждениях. Творческая работа В. Г. Мазепы составляет более 170 научных и учебно-методических работ, среди которых в соавторстве два учебных пособия и два терминологических словаря.

Vasyl Mazepa – forestry scientist, ecologist and teacher (on the 60-th anniversary)

H. Krynytskyi, Iu. Debryniuk, V. Lavnyy

Vasyl Hryhorovych Mazepa – Member of the Forestry Academy of Science of Ukraine, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Professor of Forestry Department in the Ukrainian National Forestry University, well known in Ukraine as a scientist, forester and educator. He is engaged in the introduction of modern methods of forest science research related to the study of the anthropogenic factors impact and global climate change on forests, study of the state and productivity of the mountain forests of the Ukrainian Carpathians and the lowland forests of Ukraine. He worked out the principles of forest exploitation and local system of forest management in airtchnogenically damaged forests. Scientific heritage of V.H. Mazepa includes more than 170 scientific and educational papers, including two co-authored textbooks and two terminological dictionaries.